

Кротюк А. М. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2890-9091>

Іноземний досвід запобігання незаконним порубці, перевезенню, зберіганню, збуту лісу

Метою цієї статті є дослідження іноземного досвіду запобігання незаконним порубці, перевезенню, зберіганню, збуту лісу та визначення ефективних заходів запобігання злочинам зазначеної категорії з метою імплементації їх у правову дійсність України. **Методологія.** Методологічний інструментарій обрано відповідно до поставленої мети, специфіки об'єкта й предмета дослідження. Здійснено опрацювання, аналіз й узагальнення отриманих результатів. Порівняльно-правовий метод застосовано під час аналізу чинного законодавства та міжнародних нормативних актів; статистичний – для опрацювання емпіричних даних і в процесі дослідження статистичного матеріалу з метою напрацювання математичного підґрунтя. Спеціальним методом дослідження, використаним у статті, є метод системного аналізу. **Наукова новизна** публікації полягає в тому, що в ній окреслено проблемні питання запобігання незаконним порубці, перевезенню, зберіганню, збуту лісу в Україні й інших країнах. На підставі узагальнення іноземного досвіду запропоновано ефективні заходи запобігання злочинам зазначеної категорії. **Висновки.** Сучасний стан лісокористування в Україні, що засвідчують динаміка макроекономічних показників й активізація злочинних посягань у формі незаконних порубки, перевезення, зберігання, збуту лісу, характеризується технічним відставанням від рівня світових держав. Для пошуку науково обґрунтованих заходів втручання в економіку лісокористування важливо використовувати досвід провідних країн. Це може виявитися корисним для вдосконалення законодавства України шляхом запозичення позитивних заходів, напрацьованих на шляху протидії незаконним порубці, перевезенню, зберіганню, збуту лісу в іноземних державах. У європейських країнах використання інформаційних систем контролю руху та стеження за деревиною є ефективним заходом запобігання незаконним порубці, перевезенню, зберіганню та збуту лісу.

Ключові слова: злочин; ліс; незаконна порубка; іноземний досвід; запобігання; електронний облік.

Вступ

Щоденно для громадян України ліси виконують спектр екосистемних послуг, серед яких: забезпечувальні – надання продуктів харчування, питної води, деревини, волокна, палива, енергетичних ресурсів тощо; регулювальні – формування клімату й макроклімату; культурні – збагачення культурних, духовних та естетичних аспектів людського добробуту; підтримувальні – забезпечення функціонування екосистем (Batur, 2019).

На жаль, лісові ресурси України давно перетворилися на об'єкт систематичних протиправних посягань, що завдають масштабних збитків довкіллю та легальній лісовій промисловості (Kisiliuk, & Matiushenko, 2020). Неконтрольоване зменшення площ лісів щороку чинить безпосередній вплив на якість життя і здоров'я як сільського, так і міського населення. Незаконна вирубка лісу також провокує конфлікти й стає новою кримінальною нішею для наркокартелів і груп мігрантів, які перебувають у пошуку альтернативних джерел доходу. Згідно з останніми даними Інтерполу, 84 % країн констатують злиття злочинів проти довкілля з іншими формами злочинності, такими як корупція, незаконний обіг наркотиків і кіберзлочинність. Понад 80 % країн, що беруть участь в опитуванні, зазначили, що боротьба з екологічними злочинами стає пріоритетним завданням.

Мета і завдання дослідження

Мета й завдання публікації – дослідити іноземний досвід запобігання незаконним порубці, перевезенню, зберіганню, збуту лісу та виявлення ефективних заходів запобігання таким злочинам в Україні.

Виклад основного матеріалу

Незаконні порубка, перевезення, зберігання, збут лісових насаджень в Україні становить глобальну проблему для лісового господарства. По-перше, розміри завданої цим злочином шкоди неухильно зростають з року в рік, і це завдає значних матеріальних збитків державній економіці. По-друге, крім цих збитків, незаконні порубка, перевезення, зберігання, збут лісу створюють передумови для виникнення загрози екологічній безпеці в масштабах держави (Levchenko, 2018).

Ключові проблеми лісового й мисливського господарства України полягають у:

– необхідності забезпечення балансу між екологічними, економічними та соціальними функціями сталого ведення лісового господарства, що ускладнене загальною економічною ситуацією в країні, виявами корупції (Batur, 2019);

– наявності незаконних рубок й обігу незаконно добутої деревини, високому рівні браконьєрства. На нашу думку, така ситуація

зумовлена участю в незаконній порубці лісу працівників і посадових осіб, а також причетністю їх до цих злочинів. Саме вони безпосередньо здійснюють заготівлю деревини, контролюють дотримання порядку спеціального використання лісових ресурсів під час різних видів рубок іншими лісокористувачами, а також забезпечують охорону лісів від незаконних рубок (Zaichko, 2019);

– неефективному механізмі притягнення до кримінальної відповідальності за незаконні рубки та браконьєрство (Batyг, 2019);

– самозаготівлею паливних дров домогосподарствами, що пов'язано з підвищенням тарифів на енергоносії, суттєвим зростанням відпускних цін і на традиційні види палива (природний газ, вугілля);

– зростання обсягів заготівлі необлікованої деревини з метою незаконного експорту (Zaichko, 2019).

Держави починають дедалі активніше піклуватися про навколишнє середовище, що стосується, зокрема, незаконних порубки, перевезення, зберігання, збуту лісів. Завдяки зусиллям ЗМІ, соціальним мережам, журналістським розслідуванням, оприлюдненням даним аерокосмічного моніторингу лісових господарств замовчувати факти масової незаконної порубки, перевезення, зберігання, збуту лісу стало складніше (Zaichko, 2019).

Схема «лісової злочинності» в Україні, за даними Інтерполу та Всесвітнього фонду дикої природи, така.

Вирубка: рубують більше, ніж дозволило Державне агентство лісових ресурсів України, або ж рубують взагалі без дозволів, або й у межах заповідників чи їхніх буферних зон.

Перевезення: без дозвільних документів, або кілька партій за дозволом, виданим на одну, перевезення ціннішої деревини за документами на менш цінну, перетин контрольних пунктів за хабарі.

Переробка: змішування партій легальної та нелегальної деревини, за документами переробляють іншу кількість деревини, ніж насправді, або зазначають інший сорт деревини (Solonina, 2019).

Експорт: відсутність сертифікатів на деревину, підроблення їх або використання попередніх документів на нові партії товару, а також перевезення одного типу лісу під виглядом іншого. Так, кругляк, експорт якого з України заборонено, можуть вивозити під виглядом дров.

Продаж: покупцеві повідомляють неправду про походження деревини чи виробів з неї або ж підробляють екологічні сертифікати на продукцію.

«Лісова злочинність» надто швидко адаптується до нових умов і перешкод, які створюють для неї уряди й екологічна спільнота, що можна простежити на підставі статистики обігу

деревини й продукції з неї між Україною та державами Європейського Союзу (Solonina, 2019).

На прикладі країн з розвиненим лісовим господарством спробуємо розглянути запобіжні механізми та найкращі практики у сфері заготівлі деревини й охорони лісів від незаконних порубок, перевезення, зберігання, збуту.

Згідно з чинним кримінальним законодавством України, юридична особа не визнається суб'єктом злочину (ч. 1 ст. 18 КК). Проте в іноземному праві поширеною є практика (зокрема, у США, ФРН) застосування до цього суб'єкта права заходів кримінально-правового спрямування за вчинення екологічних злочинів. Відповідно до закону США «Про карну відповідальність за забруднення навколишнього середовища», суб'єктом кримінальної відповідальності за екологічні злочини визнають як фізичну, так і юридичну особу. Переважно до юридичних осіб, причетних до вчинення екологічних злочинів, застосовують примусові заходи у виді кримінального штрафу (Kysylevych, 2019).

Засадачний принцип державної лісової політики Швеції – стале, багатопільове користування лісами й повна відповідальність власників за підтримання довкілля в належному стані. Державне регулювання лісового сектору економіки зведене до моніторингу стану лісів шляхом їхньої регулярної інвентаризації десятима регіональними управліннями в 95 лісових районах ("Department of Forest").

Однією з беззаперечних переваг лісового законодавства США в цій галузі є його гнучкість й орієнтованість на стале лісокористування. Наприклад, лісові інспекції можуть надавати домовласникам лісорубні дозволи подеколи безкоштовно, якщо в місцевих лісах накопичується надмірна кількість сухоостою та сушняку, що створює підвищену пожежну небезпеку, зокрема для населених пунктів. У разі ж дефіциту в місцевості дров'яної деревини кількість дозволів, які видають на її заготівлю, обмежується (їх розподіляють за принципом «живої черги»), крім того, зменшується норма відпуску дров на одне домогосподарство (замість звичайних 45–50 куб. м, її може бути знижено до 9–12 куб. м), а термін дії скорочується з одного календарного року до 30 днів ("Firewood Cutting"). Загалом максимальна норма відпуску дров для заготівлі громадянами становить близько 50 куб. м на рік, а мінімальний обсяг визначається з огляду на суму платежу: остання має становити не менше 20 дол. США (здебільшого це 5–20 куб. м дров) ("Firewood Cutting Permits").

Таким чином, на відміну від українського правового регулювання, що не містить чітких розмежувань стосовно виду деревини, що може бути заготовлена для особистих потреб, федеральне й регіональне американське

законодавство розмежовує правовий порядок заготівлі дров за критерієм правового режиму лісу. Зокрема, за федеральним законодавством громадяни мають право збирати лише мертву деревину – як сухостій, так і сушняк, а взимку зобов'язані перевіряти життєздатність сухого дерева за станом кори ("Tree Cutting").

У Британській Колумбії лісокористувачі можуть отримувати лісові фермерські ліцензії, які дають право на ведення лісових робіт терміном до 25 років з можливістю пролонгування. Обов'язковою умовою довготривалого лісокористування є введення в експлуатацію деревообробного підприємства (лісопилки, целюлозно-паперової фабрики тощо) і надання до міністерства лісового господарства провінції на погодження плану з управління орендованою ділянкою ("Annual rent").

Країни, де розташовані тропічні ліси, оцінюють відсоток незаконної порубки лісу в діапазоні від 50 до 85 %. Такі високі показники є результатом численних можливостей обійти закон на будь-якій стадії процесу вирубки – від хабарів, корупції та підроблених ліцензій до незаконної забудови земель, нелегального експорту деревини та ухилення від податків. Підприємства, що здійснюють незаконну вирубку, організовані злочинні групи й навіть картелі знищують лісові ресурси нашої планети. Вирубка лісів негативно позначається не тільки на зміні клімату, а й на житті місцевого населення, яке мешкає в тропічних лісах, а також на збереженні унікальних видів тварин і рослин. У зв'язку із зазначеним, уряд Норвегії оголосив про внесок в максимальному розмірі до 15 млн євро (145 мільйонів норвезьких крон) для підтримання співпраці між Інтерполом, Управлінням ООН з наркотиків і злочинності й норвезьким Центром глобального аналізу RHIPTO в боротьбі проти незаконної вирубки лісів ("Norway steps", 2018).

Правове регулювання заготівлі деревини громадянами для власних потреб забезпечила Канада, де через лісові пожежі та поширення комах-шкідників загинуло чимало дерев. Тому дозвіл в деяких провінціях можна отримати безкоштовно для одноразових рубок до 25 куб. м, а зразок дозволу опубліковано в мережі Інтернет. Як і в США, громадяни Канади можуть зрубувати або забирати лише мертві дерева, оскільки за наявності найменших ознак життєздатності останнього його порубка стає кримінально караною ("Firewood Permit").

Заготівлю деревини в Канаді здійснюють у порядку договірних відносин між лісокористувачами й державою, відповідно до яких орендарі сплачують роялті (платежі) за користування природними ресурсами держави ("Annual rent").

Попри перевагу такої моделі лісокористування, порівняно з державною експлуатацією лісів, орендна модель, на думку експертів, має

вагомий недолік, а саме – зниження витрат орендарів на лісовідновлювальні роботи. Згідно зі статистичними даними, в орендованих канадських лісах сума таких витрат у чотири рази нижча, ніж у тих, що належать підприємствам на правах приватної власності (Moiseev, & Kiselev, & Nazarenko, 2004).

За законодавством ФРН боротьбу з незаконною порубкою лісу віднесено до прерогативи кожної із шістнадцяти земель, що мають власний лісовий закон, у якому продубльовано основні положення федерального законодавства, відповідно до регіональних особливостей (лісогосподарських традицій, економіки, соціальних умов). Докладно регулюючи відносини у сфері лісокористування, кожний лісовий закон містить приписи, які встановлюють відповідальність за порушення вимог і правил щодо рубок лісу й санкції за вчинення відповідних протиправних діянь (Gerasina, 2005).

Слід зауважити про наявність різноманітних інтернет-ресурсів, призначених для моніторингу стану лісів й оповіщення про вирубки. Один із них у жовтні 2019 року з'явився і в Україні. Це онлайн карта, на якій відображають дані про вирубку. Також функціонує схожий проєкт «Global Forest Watch», що охоплює всю планету (Kuchuk, & Krivolapov, 2020).

У країнах ЄС розроблено дієву систему контролю руху та стеження за деревиною, що була розроблена на підставі узагальнення і модернізації досвіду тропічних країн (Малайзії, Індонезії, Республіки Гайани, Ліберії, Бразилії). Для прикладу розглянемо системи, що функціонують в Австрії, Польщі та Румунії (Zaichko, 2019).

В Австрії систематизовано процес транспортування деревини шляхом поділу його на окремі етапи – від планування маршруту до відвантаження продукції споживачу. Водій фотографує деревину одразу після завантаження, інформацію про неї направляють на сервер через мережу Інтернет, вона стає доступною для перегляду одразу після введення даних на кожному етапі. У такий спосіб оператор контролює транспортування деревини в режимі онлайн (Kravets, 2015).

Польська система контролю передбачає індивідуальне биркування асортименту, внесення інформації про його розмірно-якісні характеристики в портативний комп'ютер і передання на центральний сервер. Усі операції з маркованою деревиною реєструють у системі. Фактично електронна система охоплює лише першу ланку ланцюга постачання. Однак ефективно функціонування системи в лісах державного холдингу сприяло поширенню контролю за рухом деревини на приватні компанії та постійних лісокористувачів (національні природні парки, заповідники) (Kravets, Labzebnyk, & Khan, 2015).

Румунська система забезпечує контроль за переміщенням деревини від місця її заготівлі до споживача (переробне підприємство, склад посередника, місце передання товару імпортеру тощо) у режимі реального часу завдяки використанню унікальної системи нумерації документів і роботи з єдиною державною базою даних. Центральним елементом цієї системи є контроль за рухом деревини під час здійснення перевезень, щоб не допустити змішування законно заготовленої деревини з деревиною незаконного походження. Відвантаження деревини здійснюють за умови внесення інформації до бази даних про вантаж за допомогою мобільного пристрою та наявності пари буквено-цифрових кодів, один з яких генерується на пристрої, а інший – завантажується із системи через мережу Інтернет. Термін дії кодів обмежений у часі, однак достатній для доставляння вантажу в місце призначення. Відсутність кодів є ознакою незаконності походження деревини (Kravets, 2015).

Отже, використання інформаційних систем контролю руху та стеження деревини в європейських країнах є частиною бізнес-рішень державних і приватних лісопромислових компаній з удосконалення менеджменту, підвищення економічної ефективності, забезпечення прозорості бізнесу та підтвердження їхньої соціальної відповідальності (Kravets, 2015).

З 2019 року в Україні також реалізовано спроби запровадити Систему електронного обліку деревини в усіх лісових господарствах Державного агентства лісових ресурсів України. Ця система забезпечує прозорість процесу лісозаготівлі, адже завдяки покладному маркуванню вартісної деревини вона містить інформацію: 1) хто саме та на підставі яких дозвільних документів заготовив деревину; 2) хто й куди її перевозить; 3) на яких умовах було придбано деревину.

Необхідні механізми вже введено в дію. Водночас Комітет деревообробної та меблевої галузей Європейської бізнес-асоціації протягом тривалого часу акцентує на необхідності прийняття окремого нормативного акта й закликає зобов'язати всіх лісокористувачів долучитися до Системи електронного обліку деревини. Адже доки учасниками системи є тільки лісгоспи й Державне агентство лісових ресурсів України, залишається простір для маніпуляцій з походженням деревини, і ми не можемо наблизитися до подолання проблеми незаконних рубок та нелегального обігу лісу. Отже, для припинення можливих нелегальних рубок і незаконного обігу деревини слід поширити Систему електронного обліку деревини на всі без винятку лісові угіддя (Kuzmenko, 2018).

Крім того, в Україні перевірити легальність вирубки можна за допомогою смартфона або

комп'ютера. Будь-яка особа може зайти з комп'ютера чи телефона на сайт lk.ukrforest.com й ознайомитися з переліком лісорубних квитків на заготівлю деревини або перевірити на карті законність здійснення рубок. Реєстр містить низку опцій, зокрема, можна обрати необхідну область, лісгосп, лісництво, квартал та виділ, систему й тип рубок, їхній статус і період проведення. У загальному переліку можна обрати опцію «Переглянути» й детально ознайомитися з певним лісорубним квитком і ділянками, на яких відбувається чи відбуватиметься заготівля деревини, а також переглянути на онлайн карті ("Yak pereviraty", 2020). Функціонування цього додатка є прогресивним рішенням, адже в європейських державах залучення громадськості до моніторингу легальності порубок засвідчило свою ефективність.

На підставі зазначеного вище пропонуємо такі заходи для припинення нелегальних вирубок в Україні:

1. Співпраця та обмін інформацією між Інтерполом, українськими й міжнародними екологічними організаціями, урядами та правоохоронними органами країн Європи.

2. Контроль за переміщенням деревини на всіх етапах за допомогою сучасних технологій: стеження із супутників, радіомітки на деревині, пошукові собаки та (або) ДНК-аналіз для визначення справжньої породи деревини та її походження.

3. Моніторинг річок у лісових регіонах для виявлення характерних трісок деревини, які утворюють бензопили.

4. Розподіл функцій контролю і захисту лісів та їхнього комерційного використання між незалежними одна від одної структурами.

5. Громадський контроль за лісовим господарством.

6. Статистичний аналіз обігу деревини, який виявляв би невідповідності й підроблення документів.

7. Викоренення корупції, яка, зокрема, є однією з причин «лісової злочинності» (Solonina, 2019).

8. Запровадження Системи електронного обліку деревини в усіх лісових господарствах.

9. Визнання юридичної особи суб'єктом кримінальної відповідальності за екологічні злочини.

Наукова новизна

У публікації висвітлено ключові проблеми лісового господарства України. На підставі даних Інтерполу окреслено схему «лісової злочинності» в Україні. Проаналізовано специфіку заходів, спрямованих на запобігання незаконним порубці, перевезенню, зберіганню, збуту лісу, які

використовують у Швеції, Норвегії, Канаді, США, Британській Колумбії, Австрії, Угорщині, Польщі, ФРН. Запропоновано ефективні заходи запобігання нелегальним порубці, перевезенню, зберігання, збуту лісу в Україні.

Висновки

Проблема незаконних порубки, перевезення, зберігання, збуту лісу є надзвичайно актуальною для України. За даними Інтерполу, злочинність у цій сфері є третьою за прибутковістю у світі та щороку приносять злочинним угрупованням світу від 51 до 152 млрд доларів (Solonina, 2019).

Виправити невтішну ситуацію щодо запобігання незаконній вирубці лісів можливо лише за умови консолідації зусиль держави, бізнесу та громадськості. Тому пріоритетними напрямками досягнення стратегічних завдань слід

вважати такі: удосконалення законодавчої та нормативної бази лісового господарства для забезпечення можливості формування ефективної лісової політики запобігання злочинам розглянутої категорії; удосконалення моделі й механізмів державного управління у сфері лісового та мисливського господарства шляхом уточнення і розмежування повноважень органів влади, контролюючих органів, прав й обов'язків суб'єктів господарювання; забезпечення реалізації деревини на прозорих конкурентних засадах із доступом до відкритих реєстрів на всі дозвільні документи; інституційне посилення охорони та захисту лісів і боротьби з незаконними рубками та обігом незаконно добутої деревини й упровадження концепції громадського контролю (Furdychko, & Drebot, 2012).

REFERENCES

- Annual rent. (n.d.). *www2.for.gov.bc.ca*. Retrieved from <https://www2.for.gov.bc.ca/hth/timber-tenures/annualrent.htm>.
- Batyr, Yu.H. (2019). *Derzhavne upravlinnia i rehulivannia lisovym hospodarstvom Ukrainy [State management and regulation of forestry in Ukraine]*. doi: 10.5281/zenodo.3233345 [in Ukrainian].
- Department of Forest Ecology and Management. (n.d.). *www.slu.se*. Retrieved from <https://www.slu.se/en/departments/forest-ecology-management>.
- Firewood Cutting Permits Six Rivers National Forest. Site "U.S.D.A. Forest Service". Retrieved from https://www.fs.usda.gov/Internet/FSE_DOCUMENTS/stelprdb5415103.pdf.
- Firewood Cutting. Site "U.S.D.A. Forest Service". Retrieved from <https://data.fs.usda.gov/geodata/rastergateway/LCMS/index.php>.
- Firewood Permit. (n.d.). *www.for.gov.bc.ca*. Retrieved from <https://www.for.gov.bc.ca/drm/forms/>.
- Furdychko, O., & Drebot, O. (2012). Lisovy sektor ekonomiky Ukrainy: problemy i perspektyvy rozvytku [Forestry sector of Ukraine's economy: problems and prospects of development]. *Ekonomika Ukrainy, Economy of Ukraine*, 3, 70-79 [in Ukrainian].
- Gerasina, S.I. (Ed.). (2005). *Informatsyonnye materialy po zakonodatelstvu FRN v oblasti lesnogo khoziaystva i okhoty [Information materials on the legislation of the FRN in the field of forestry and hunting]*. (N.V. Diurr, Trans). Moscow: Mezndunar. akad. otsenki i konsaltinga [in Russian].
- Kisiliuk, E.M., & Matiushenko, O.I. (2020). Kryminalno-pravovi aspekty pid chas kvalifikatsii nezakonnoi porubky lisu [Criminal law aspects during the qualification of illegal logging]. *Yurydychnyi biuleten, Legal bulletin*, 13. doi: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.13.24> [in Ukrainian].
- Kravets, P.V. (2015). *Zakliuchnyi zvit "Udoskonalennia systemy kontroliu za rukhom derevyny v Ukraini ta pidhotovky zakliuchnykh propozyitsii shchodo zmin do natsionalnogo zakonodavstva" [Final report "Improvement of the timber movement control system in Ukraine and preparation of final proposals for changes to national legislation"]*. Kyiv: Enpi east fleg II. Retrieved from http://www.enpi-fleg.org/site/assets/files/1899/sistemi_kontroliu_za_rukhom_dereviny_v_ukra_n_ta_propozitc_zm_n_do.pdf [in Ukrainian].
- Kravets, P.V., Labzebyk, M.M., & Khan, Ye.Yu. (2015). *Zakordonnyi dosvid nalahodzhennia system kontroliu rukhu i stezhennia derevyny [Foreign experience in setting up traffic control and tracking systems for wood]*. Kyiv: Enpi east fleg II. Retrieved from http://sfmu.org.ua/files/OCD8_1.pdf [in Ukrainian].
- Kuchuk, H., & Krivolapov, I. (2020). Rozpiznavannia dilianok vyrubky lisiv z vykorystanniam zhortkovykh neironnykh merezh [Recognition of deforestation areas using convolutional neural networks]. *Systemy upravlinnia, navihatsii ta zviazku, Control, navigation and communication systems*, 2(60), 70-74. doi: <https://doi.org/10.26906/SUNZ.2020.2.070> [in Ukrainian].
- Kuzmenko, Ye. (2018). Yak protydiaty nezakonnym rubkam lisu [How to counteract illegal logging]. *Sait "Yevropeiska Biznes Asotsiatsiia", Site "European Business Association"*. Retrieved from <https://eba.com.ua/yak-protydiyaty-nezakonnym-rubkam-lisu> [in Ukrainian].
- Kysylevych, O.V. (2019). Stattia 246 Kryminalnogo kodeksu Ukrainy ta realii yii efektyvnosti [Article 246 of the Criminal Code of Ukraine and the realities of its effectiveness]. *Molodyi vchenyi, A young scientist*, 4(68), 366-370. doi: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-4-68-82> [in Ukrainian].
- Levchenko, Yu.O. (2018). Nezakonna porubka lisu: faktory determinatsii ta sposoby yikh usunennia [Illegal deforestation: factors of determination and ways to eliminate them]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal, Legal scientific electronic journal*, 4. Retrieved from http://www.lsej.org.ua/4_2018/37.pdf [in Ukrainian].
- Moiseev, N.A., & Kiselev, G.M., & Nazarenko, E.B. (2004). *Ekonomika lesnogo khoziaystva [Forestry economics]*. Moscow: MGUL [in Russian].

- Norway steps up the fight against illegal deforestation with UN and INTERPOL. Site "Office on Drugs and Crime". Retrieved from <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2018/June/norway-steps-up-the-fight-against-illegal-deforestation-with-un-and-interpol.html>.
- Solonina, Ye. (2019). Lisova zlochynnist. Protydiiu nelehlnii vyrubtsi lisiv v Ukraini obhovoryly za uchastii "Interpolu" [Forest crime. Counteraction to illegal deforestation in Ukraine was discussed with the participation of Interpol]. Sait "Radio Svoboda", Site "Radio Liberty". Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/30171677.html> [in Ukrainian].
- Tree Cutting. Site "U.S.D.A. Forest Service". Retrieved from <https://www.fs.fed.us/visit/know-before-you-go/tree-cutting>.
- Yak pereviryty, chy zakonno rubaiut lis? [How to check whether it is legal to cut down a forest?]. (2020). Sait "Derzhavne ahentstvo lisovykh resursiv Ukrainy", Site "State Agency of Forest Resources of Ukraine". Retrieved from <https://forest.gov.ua/news/yak-perevirity-chi-zakonno-rubayut-lis> [in Ukrainian].
- Zaichko, O.V. (2019). Kryminolohichna kharakterystyka ta zapobihannia nezakonnii porubtsi lisu [Criminological characteristics and prevention of illegal logging]. Candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
- Zaichko, O.V. (2019). Zapobihannia nezakonnii porubtsi abo nezakonnomu perevezenniu, zberihanniu, zbutu lisu [Prevention of illegal logging or illegal transportation, storage, sale of forests]. B.M. Holovkin (Ed.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Annual rent. URL: <https://www2.for.gov.bc.ca/hth/timber-tenures/annualrent.htm>.
- Батир Ю. Г. Державне управління і регулювання лісовим господарством України. 2019. doi: 10.5281/zenodo.3233345.
- Department of Forest Ecology and Management. URL: <https://www.slu.se/en/departments/forest-ecology-management>.
- Firewood Cutting Permits Six Rivers National Forest. U.S.D.A. Forest Service : [site]. URL: https://www.fs.usda.gov/Internet/FSE_DOCUMENTS/stelprdb5415103.pdf.
- Firewood Cutting. U.S.D.A. Forest Service : [site]. URL: <https://data.fs.usda.gov/geodata/rastergateway/LCMS/index.php>.
- Firewood Permit. URL: <https://www.for.gov.bc.ca/drm/forms/>.
- Фурдичко О., Дребот О. Лісовий сектор економіки України: проблеми і перспективи розвитку. *Економіка України*. 2012. № 3. С. 70–79.
- Информационные материалы по законодательству ФРН в области лесного хозяйства и охоты / пер. с нем. Н. В. Дюрр ; под ред. С. И. Герасина. М. : Междунар. акад. оценки и консалтинга, 2005. 150 с.
- Кісілюк Е. М., Матюшенко О. І. Кримінально-правові аспекти під час кваліфікації незаконної порубки лісу. *Юридичний бюлетень*. 2020. Вип. 13. doi: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.13.24>.
- Кравець П. В. Заключний звіт «Удосконалення системи контролю за рухом деревини в Україні та підготовки заключних пропозицій щодо змін до національного законодавства». Київ : Enpi east fleg II, 2015. 54 с. URL: http://www.enpi-fleg.org/site/assets/files/1899/sistemi_kontroliu_za_rukhom_derevini_v_ukra_n_ta_propozitc_zm_n_do.pdf.
- Кравець П. В., Лабзебник М. М., Хань Є. Ю. Закордонний досвід налагодження систем контролю руху і стеження деревини. Київ : Enpi east fleg II, 2015. 29 с. URL: http://sfmu.org.ua/files/0CD8_1.pdf.
- Кучук Г., Криволапов І. Розпізнавання ділянок вирубки лісів з використанням згорткових нейронних мереж. *Системи управління, навігації та зв'язку*. 2020. Т. 2 (60). С. 70–74. doi: <https://doi.org/10.26906/SUNZ.2020.2.070>.
- Кузьменко Є. Як протидіяти незаконним рубкам лісу. *Європейська Бізнес Асоціація* : [сайт]. 2018. URL: <https://eba.com.ua/yak-protidyaty-nezakonnym-rubkam-lisu/>.
- Кисилевич О. В. Стаття 246 Кримінального кодексу України та реалії її ефективності. *Молодий вчений*. 2019. № 4 (68). С. 366–370. doi: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-4-68-82>.
- Левченко Ю. О. Незаконна порубка лісу: фактори детермінації та способи їх усунення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 4. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2018/37.pdf.
- Моисеев Н. А., Киселев Г. М., Назаренко Е. Б. Экономика лесного хозяйства. М. : МГУЛ, 2004. 204 с.
- Norway steps up the fight against illegal deforestation with UN and INTERPOL. Office on Drugs and Crime : [site]. 2018. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2018/June/norway-steps-up-the-fight-against-illegal-deforestation-with-un-and-interpol.html>.
- Солонина Є. Лісова злочинність. Протидію нелегальній вирубці лісів в Україні обговорили за участю «Інтерполу». *Радіо Свобода* : [сайт]. 2019. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30171677.html>.
- Tree Cutting. U.S.D.A. Forest Service : [site]. URL: <https://www.fs.fed.us/visit/know-before-you-go/tree-cutting>.
- Як перевірити, чи законно рубають ліс? *Державне агентство лісових ресурсів України* : [сайт]. 2020. URL: <https://forest.gov.ua/news/yak-perevirity-chi-zakonno-rubayut-lis>.
- Заїчко О. В. Кримінологічна характеристика та запобігання незаконній порубці лісу : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.08. Харків, 2019. 210 с.
- Заїчко О. В. Запобігання незаконній порубці або незаконному перевезенню, зберіганню, збуту лісу : монографія / наук. ред. Б. М. Головкін. Харків : Право, 2019. 192 с.

Стаття надійшла до редколегії 10.12.2020

Krotiuk A. – Ph.D in Law, Associate Professor Head of the Department of Criminology and Criminal Enforcement of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2890-9091>

Foreign Experience of Prevention Illegal Cutting, Transportation, Storage, Sale of Forests

*The **purpose** of this article is to study foreign experience in preventing illegal logging, transportation, storage, sale of forests and identify effective measures to prevent crimes of this category in order to implement them into the legal reality of Ukraine. **Methodology.** Methodological tools are selected in accordance with the purpose, specifics of the object and subject of research. In the course of the research the generalization, processing and analysis of the obtained results were carried out. The comparative legal method was used in the analysis of current legislation and international regulations; statistical – for the processing of empirical data and in the process of studying statistical material in order to develop a mathematical basis. A special research method used in the article is the method of systems analysis. The **scientific novelty** of the publication is that it outlines the problematic issues of prevention of illegal logging, transportation, storage, sale of forests in Ukraine and foreign countries. Based on the generalization of foreign experience, effective measures to prevent crimes of this category are proposed. **Conclusions.** The current state of forest use in Ukraine, as evidenced by the dynamics of macroeconomic indicators and the intensification of criminal encroachments in the form of illegal logging, transportation, storage, sale of forests, is characterized by a technical lag behind the level of world powers. To find scientifically sound measures to intervene in the economy of forest use, it is important to turn to the experience of leading countries. This can be useful for improving the legislation of Ukraine, by borrowing positive measures developed to combat illegal logging, transportation, storage, sale of forests in foreign countries. In European countries, the use of information systems for traffic control and tracking of timber is an effective measure to prevent illegal logging, transportation, storage, sale of forests.*

Keywords: crime; forest; illegal logging; foreign experience; prevention; electronic accounting.